

**BILDANDE AV NATURRESERVATET BRÄNDÖSKÄR I
LULEÅ KOMMUN****BESLUT**

Luleå kommun beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsas med innerkanten av den heldragna linjen på nedanstående karta som naturreservat.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer kommunen bifogad skötselplan (bilaga 1) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

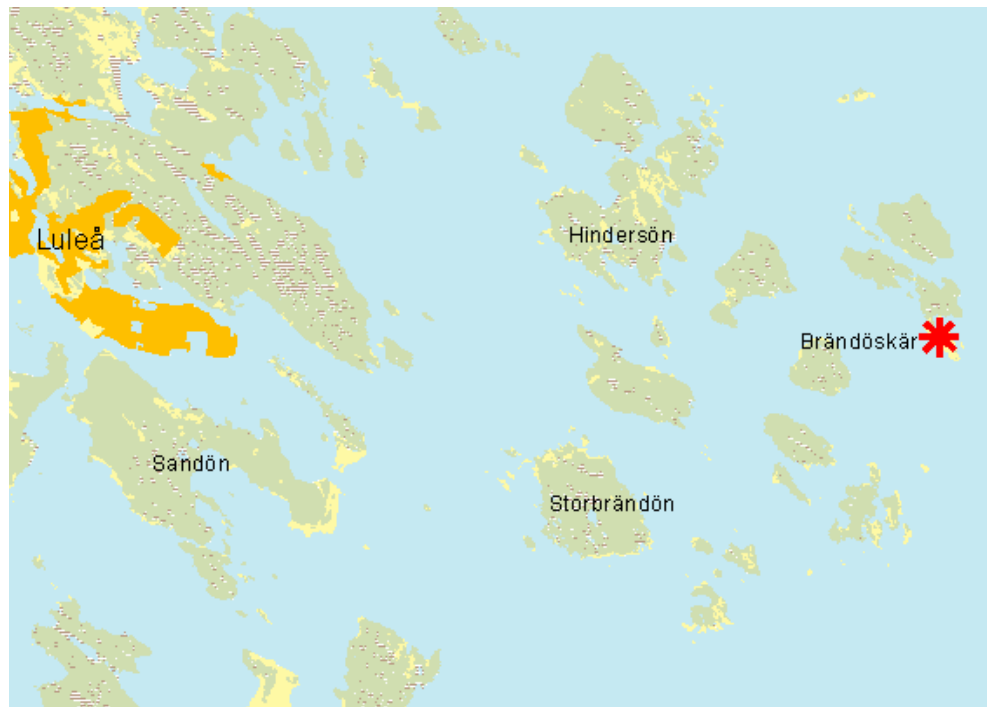
I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) är Luleå kommun förvaltare av naturreservatet.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets namn	Brändöskär	
Kommun	Luleå	
Area	211,5 ha (varav land 61 ha)	
Naturtyper	6 ha	Barrskog av frisk ristyp
	2 ha	Lövbuskmark
	16 ha	Frisk rished
	1,5 ha	Torr rished
	0,5 ha	Maritim gräshed
	4,5 ha	Moränstrandäng
	27,5 ha	Block-stenmark
	3 ha	Hällmark
	150,5 ha	Vatten
Fastigheter och ägare	Haraskär 1:1, Luleå kommun Brändöskäret 1:1, Luleå kommun	
Naturvårdsförvaltare	Luleå kommun	

Arealuppgifterna avser förhållandena under 1990-talet. De inbördes relationerna mellan naturtyperna förändras kontinuerligt som en följd av landhöjningen.

Karta över naturreservatet

Översiktskarta med naturreservatets läge.

Karta över naturreservatet Brändöskär. Reservatsgränsen är markerad med heldragen linje.

BESKRIVNING AV OMRÅDET OCH SKÅLEN FÖR BESLUTET

Naturreseptatet omfattar Brändöskär och Haraskär (Klubben) vilka utgör den sydligaste långsmala delen av flera numera ihopväxta öar. Till reservatet hör även ön Hällgrundet och halvön Persögrundet. De öar som angränsar i norr, utanför reservatet, är Saxskär och Uddskär. Öarna ligger i Luleås yttre skärgård, ca 30 km öster om Luleå centrum.

Landskap och geologi

Reservatets öar är mycket säregna och vackra. Den karga och vindpinade miljön påminner om fjällen med dess hedar och krypande buskar och träd. Brändöskär och Haraskär utgörs av en markerad moränrygg som ger dem en karaktäristisk profil.

Inlandsisens och landhöjningens formande av landskapet är mycket tydlig i området. Öarna har allteftersom de höjts över havet utsatts för hård svallning varvid det mesta av finmaterialet spolats bort. Följaktligen domineras stora delar av öarna av klappersten och hållmarker. Det är endast i skyddade vikar man kan finna finkornigare jordar. I viken vid fiskeläget finns t.ex. en sandstrand. Längst i nordväst på Haraskär finns tydligt utformade strandvallar. Isräfflor kan studeras på blottlagda hållmarker. Riktningen inom intervallet nord-nordväst visar att räfflorna är uppkomna under isavsmältningsskedet.

Berggrunden inom området består av haparandamonzonit, en djupbergart som bara återfinns i ett några mil långt stråk i de yttre delarna av Luleå skärgård. Denna monzonit tillhör haparandagranitserien som är intrusivbergarter av orogent ursprung och alltså tillhörigt urberget liksom så gott som undantagslöst hela Norrbottens berggrund nedom fjällkedjan. Inom reservatet finns dock exempel på betydligt yngre bergarter representerade, nämligen gångar av alnöit (kimberlit) som är en vulkanisk alkalibergart som i Sverige endast är känd från Alnön utanför Sundsvall och här i Luleå yttre skärgård.

Vegetation

Över stora delar av öarna har träd svårt att få fäste i den karga marken. Vegetationen domineras istället av öppna rishedar och lavklädda blockmarker. Olika typer av botaniskt värdefulla biotoper finns på flera ställen på öarna. I anslutning till hållarna finns torra ängsmarker. Fuktigare miljöer hittas också på flera ställen, främst i form av strandängar. På Brändöskärs sydöstra del finns en rikängsartad biotop med riklig förekomst av låsbräken och nordlåsbräken. På det smala området mellan Brändöskär och Persögrundet finns förutom ovan nämnda arter även den ovanliga topplåsbräken. Även i viken mellan Haraskär och Uddskär finns en artrik strandäng med bl.a. norskstarr och strandstarr. På strandängarna växer i övrigt ormtunga, strandvänderot, strandkvanne, gultåtel och källört. Andra arter man kan finna i öarnas ängsmarker är ärenpris, smultron, gul fetknopp, kattfot och liljekonvalj. I området kring fiskeläget och fritidshusen präglas vegetationen av kulturpåverkan.

I risheden i anslutning till kapellet växer ett fåtal exemplar av nattviol. På sanddominerade områden finns rikligt med enar och havtorn växer i rika

bestånd längs stränderna. På Brändöskärs sydöstra del finns hållkar och i anslutning till dem har utvecklats myrliknande bildningar med bl.a. rundsileshår, storsileshår och tranbär.

Trädvegetation växer här och var i strandzonen i form av gråal, rönn och glasbjörk. I övrigt förekommer endast glest med vindpinade tallar och granar spridda över öarna. På den östra sidan av Haraskäret finns områdets största sammanhängande skogsbestånd - en ca 6 ha stor grannaturskog. I skogen förekommer talrika vindfällan och lågor. På granlågor växer rosenticka, ullticka och kötticka vilket indikerar att skogen har lågakontinuitet. Även granticka förekommer.

Djurliv

Den varierade och ostörda naturen i området ger goda förutsättningar för ett rikt fågelliv. Strandängarna, skogsmiljöerna och de karga klipporna ger livsutrymme för en rad arter. Här häckar många av de fåglar som är typiska för ytterskärgården, såsom havstrut, roska, tärnor och änder. Hällgrundet är en viktig häckningsplats, särskilt för måsfåglar. Den grunda fjärd mellan Persögrundet och Haraskär, som genom landhöjningens försorg är på god väg att avsnöras från havet, är en viktig rast- och häckningsplats för ett flertal änder och vadare.

Kulturhistoria och bebyggelse

Brändöskär har nyttjats för fiske och säljakt åtminstone från sen medeltid. Härom vittnar lämningar av gamla fiskelägen som sannolikt användes under 1500-talets mitt. Rester av fiskelägen och tomtningar finns på flera ställen intill dagens fiskeläge. Detta visar på ett långt, obrutet nyttjande av denna ö för framför allt fiske.

När dagens fiskeläge började användas vet man inte med säkerhet. Kapellet byggdes 1774, vilket tyder på att fiskeläget åtminstone har anor från 1700-talet. Idag nyttjas fiskestugorna främst för fritidsändamål och nya fritidsstugor har även uppförts mitt emot det gamla fiskeläget, på norra sidan viken. Det gamla fiskeläget består av rödmålade fiskarstugor, sjöbodor och förrådsbodor som ligger på rad längs stranden. Många av sjöbodarna står på stenkistor i vattnet. Ett mer modernt landmärke utgör den märkliga kristusstaty som uppfördes på Hällgrundet på 1950-talet.

Anläggningar för friluftslivet

Inne i viken i anslutning till fiskeläget finns en allmän brygga. Kommunen har även en anlösningsplats för turbåtar. Från kapellet går en stig ut mot sydspetsen av ön. Det finns även en stig mellan det gamla fiskeläget och fritidsstugorna på norra sidan viken. Uthyrningsstugor, torrtoalett, två dricksvattenbrunnar samt en telefonkiosk finns tillgängliga för allmänheten.

Kommunens bedömning

Området utgör en vacker och ur naturvårdssynpunkt mycket värdefull skärgårdsmiljö i Luleås yttersta skärgård. Det särpräglade landskapet hyser en mångfald av biotoper med höga värden främst ur botanisk synpunkt. De artrika ängarna, de karga och känsliga hedarna och blockmarkerna samt

naturskogen ger utrymme för en stor biologisk mångfald. I området förekommer flera rödlistade och andra ovanliga arter.

Brändöskär har likväl höga värden för det rörliga friluftslivet. Området är attraktivt och populärt både bland fritidshusägare och de människor som är mer tillfälliga besökare och som vill bada från klipporna, fiska eller bara njuta av de natursköna omgivningarna och den genuina kulturmiljön.

Området har värdeklass 1 (högsta naturvärde) i kommunens naturvårdsplan. Det är pga dess höga kulturmiljövärden även upptaget i Norrbottens kulturmiljöprogram från länsstyrelsen. Kapellet skyddas av 4 kap kulturminneslagen.

Luleå kommun bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken. Området ligger inom ett riksintresse för friluftsliv och i översiktsplanen anges att befintlig bebyggelse och miljö ska bevaras och att inga åtgärder som kan påverka kulturmiljön negativt bör tillåtas. Detaljplan finns för del av området (beslutad 1977-08-31). Där föreskrivs regler för hur bebyggelse får utformas och mark nyttjas, vilka är i överensstämmelse med de syften och föreskrifter som föreliggande förslag till beslut omfattar (Bilaga 4).

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området med de föreskrifter som erfordras för skyddet samt att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bl a omfatta förbud mot exploateringsföretag, skogsbruk och andra åtgärder som kan skada vegetation eller mark.

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö och därmed ge möjlighet för ingående ekosystem och arter att fortleva. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Vidare ska reservatet bevara befintliga kulturmiljöer. Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet för naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Luleå kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5§ miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Utföra avverkning eller andra skogsbruksåtgärder.
2. Fälla eller på annat sätt skada växande eller döda träd även för annat ändamål än skogsbruk, samt att skada, ta bort eller flytta liggande döda träd eller delar därav.
3. Skada eller förändra mark, havsbotten eller vegetation, t. ex. genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, tippa, anordna upplag, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
4. Anlägga stängsel eller väg.
5. Uppföra byggnad eller anläggning.
6. Släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäringsämnen.
7. Plantera eller föra in växt- eller djurart.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive snöskoter. Förbudet gäller reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd förbjudet att:

10. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
11. Anordna anläggning för sjösäkerhet.
12. Anlägga luft- eller markledning.

Undantag från ovanstående föreskrifter:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll av befintliga byggnader och andra anläggningar eller vidmakthållande av anläggningarnas funktion genom t.ex. muddring för att bibehålla tillgängligheten till bryggor och båtplatser.
3. Husägare får köra snöskoter på snötäckt mark närmaste lämpliga väg mellan stranden och huset.
4. Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för uppförande av byggnad eller anläggning som erfordras för friluftslivets behov.
5. Områden i detaljplan beslutad 1977-08-31 (11.082-3287-76) med områdesbeteckningar A, BF, Th, TR, och Rb omfattas inte av ovanstående föreskrifter (Bilaga 4).
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för efterlevnad av villkoren i avtal om bostadsarrende (exempel i bilaga 5).
7. Luleå kommun får anordna anläggning för sjösäkerhet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6§ miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång.

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla sådana intrång i området som behövs för:

1. Reservatets vård och skötsel.
2. Anläggningar och åtgärder för friluftslivets och kulturlivets behov.
3. Utmärkning och information om reservatet.
4. Vetenskaplig forskning.
5. Sjösäkerhet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30§ miljöbalken om rätten att färdas och vistas i reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada vegetation genom att bryta kvistar eller på annat sätt skada, ta bort eller flytta träd, buskar och ris, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t.ex. gräva upp kärleväxter, plocka eller ta bort mossor, lavar eller svampar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Fånga och insamla ryggradslösa djur.
4. Under perioden 1 maj till 31 juli landstiga eller mer än tillfälligt uppehålla sig på vattnet närmare än 200 meter från ön Hällgrundet.
5. Förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att t.ex. borra, hacka, spränga, rista, gräva eller måla.
6. Framföra motordrivet fordon, inklusive snöskoter och vattenskotter. Förbudet för snöskoter gäller reservatets landområde.
7. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
8. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur under tiden 1 maj – 31 juli.

Undantag från ovanstående föreskrifter:

1. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
2. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
3. Motorfordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (2003:792) och snöskoter får dessutom köras på markerade leder som anlagts eller godkänts av naturvårdsförvaltaren och är markerade enligt svensk standard.
4. Fasta eldstäder i omedelbar anslutning till hus får användas.
5. Det är tillåtet att med båt passera ön Hällgrundet inom 200 meter under förutsättning att det sker på ett sådant sätt att störningar på fågellivet minimeras.

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag de utkom från trycket i länets författningssamling.

GÄLLANDE REGLER

Förbud mot körning med snöskoter på öarna i Norrbottens skärgård

Det är enligt länsstyrelsens beslut 2004-02-13 (523-23423-03) förbjudet att köra med snöskoter på snötäckt mark på alla öar utom Seskarö i Norrbottens skärgård. Beslutet omfattar inte körning i samband med jord- eller skogsbruk. Från förbudet undantas även:

1. De undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1997:713)
2. Körning för yrkesfiskets behov
3. Fastighetsägare till egen bostad och ekonomibyggnader
4. Fritidshusägare till egen fritidsstuga. Härvid skall närmaste väg mellan strand och stugplats användas
5. Färd till strandområdet i samband med rastning
6. Färd efter väl etablerade traktorvägar som ej är allmänna om inte vägägaren har förbjudit skotertrafik efter vägen
7. Markerade skoterleder som godkänts av markägaren och är markerad enligt svensk standard. Huvudman för leden skall framgå vid ledens början och slutpunkt

Länsstyrelsen kan meddela ytterligare undantag i enskilda fall om det finns särskilda skäl.

Detaljplan

I detaljplan beslutad 1977-08-31 (11.082-3287-76) regleras hur byggnationer och markanvändning får ske inom en del av reservatet (Bilaga 4). Här föreskrivs bl.a. att bebyggelsen ska vara enhetlig och för miljön passande (i enlighet med upprättade typritningar) och att området mellan stugplatserna inte får nyttjas på sådant sätt att man försvårar framkomlighet för andra, t.ex. ovanförliggande stugägares möjlighet till kontakt med vattnet.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Området har länge varit känt för sin naturskönhet. Vid Luleå Skärgårdsgrupps inventering av öar i Luleå skärgård 1989 uppmärksammades de naturvärden som finns i området, något som senare bekräftades vid kommunens egen inventering 1996, inför framtagandet av dess naturvårdsplan.

Brändöskär var tidigare i statens ägo som en s.k. kronholme men köptes av Luleå kommun 1993. Försäljningen av fastigheterna var villkorat av regeringen, i enlighet med länsstyrelsens yttrande i ärendet; Kommunen skulle i köpekontraktet förbinda sig att avsätta de förvärvade fastigheterna som kommunalt naturreservat med förbud mot annan skogsavverkning än sådan som är förenlig med naturvårdens och friluftslivets intressen. Kommunfullmäktige godkände detta villkor i köpekontraktet 1993-11-29.

Förslaget till reservatsbeslut sändes på remiss i mars 2004 till berörda myndigheter, organisationer och samtliga stugägare inom området. Av de som svarat tillstyrker samtliga utom en reservatsbildandet. Några synpunkter

på detaljutformningen av beslutet har framkommit, vilket i vissa fall lett till justeringar av föreskrifterna för reservatet (se i övrigt bilaga 3).

Brändöskär blir i och med föreliggande beslut det andra kommunala naturreservatet i Luleå kommun.

REFERENSER

Fromm, E. 1965: *Beskrivning till jordartskarta över Norrbottens län nedanför lappmarksgränsen*. SGU, Ser Ca nr 41.

Hederyd, S-O., Wallin, G., Westerberg, A. och Blom, L. 1999: *Din egen lots till Luleå skärgård. Den ljusa kusten*. Luleå kommuns informationsavdelning.

Westerberg, J. O. 1998: *Norrbottens synliga historia. Norrbottens kulturmiljöprogram, Del 2*. Länsstyrelsen i Norrbottens län, rapport 10.

Westerberg, S. 1989: *Skärgårdsgruppens inventering av öar i Luleå skärgård 1989*. Luleå skärgårdsgrupp.

Ödman, O. H. 1957: *Beskrivning till berggrundskarta över urberget i Norrbottens län*. SGU, Ser Ca nr 39.

ÖVRIGT

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen, enligt bilaga 2.

Bilagor:

1. Skötselplan
2. Hur man överklagar
3. Redovisning av remissvar
4. Detaljplan (byggnadsplan) för fritidsbebyggelse för Brändöskäret
5. Exempel på avtal om bostadsarrende (exempel)